

„ROMÂNIA ORIENTALE”, XXIX. *La lingua rumena. Prospettive e punti di vista*. A cura di NICOLETA NEȘU, Roma, Bagato Libri, 2016, 310 p.

Cel de-al XXIX-lea volum al revistei „România Orientale”, intitulat *La lingua rumena. Prospettive e punti di vista (Limba română. Perspective și puncte de vedere)*, îngrijit de Nicoleta Neșu, se dorește a fi „un spațiu privilegiat, deschis discuțiilor și opiniilor profesorilor, cercetătorilor și tinerilor doctoranzi români și italieni” (p. 10) preocupat de lingvistică, motiv pentru care reunește contribuții eterogene, a căror linie directoare este chiar limba română, analizată în diverse stadii ale evoluției sale. Contribuțiile anterior menționate sunt grupate în trei secțiuni tematice: *Sincronie și diacronie, Granițe și contacte culturale, Didactica limbii române*, inegale ca număr de lucrări și ca lungime.

Prima secțiune, *Sincronie și diacronie*, este deschisă de articolul: *D. D. Drașoveanu: un professore e una scuola di grammatica a Cluj*, semnat de G. G. Neamțu. Articolul evocă portretul profesorului D. D. Drașoveanu, fundamentează rolul pe care acesta l-a avut în crearea curentului cunoscut pe plan național sub denumirea de *Școala clujeană de gramatică*, prezintă succint câteva dintre elementele ce structurează și individualizează acest curent gramatical, elemente precum: relația, sintagma, nivelurile limbii; relații de coordonare vs subordonare, falsă apozitie vs reală apozitie; lexem vs relatem; inexistența predicatului nominal; clasificarea relațional-funcțională a cazurilor românești; «monștrii» sintactici; propredicatul și contragerile; reducerile; tipologia coordonării etc. și, în final, oferă o bibliografie selectivă a lucrărilor profesorului D. D. Drașoveanu. Prin intermediul acestui articol, ce oferă o imagine asupra celor mai însemnate contribuții gramaticale ale profesorului-mentor, autorul își propune să disemineze principiile de bază ale gramaticii (neo)tradiționale și structuraliste, *à la D. D.*, în spațiul cultural italian, unde aceste sunt mai puțin cunoscute.

În cadrul aceleiași secțiuni, este tratată, din unghiuri diferite, problema extrem de actuală a neologismelor pe care le regăsim în număr tot mai mare în limba română contemporană. Articolul semnat de C. Bocoș și D. Cuibus vizează problemele de natură ortografică pe care le ridică neologismele terminate în consoane nespecifice: *-k, -y, -q* și *-w*, de tipul: *feedback, cowboy, show*, în cazul cărora desinențele de plural și articolele hotărâte se atașează când cu cratimă (*show-uri*), când fără cratimă (*feedbackuri*), în timp ce articolul scris de A.-G. Niculescu-Gorpin și M. Vasileanu prezintă date statistice referitoare la atitudinea vorbitorilor nativi față de anglicismele „necesare” și „de lux” din limba română, date obținute în urma procesării răspunsurilor obținute în cadrul unei anchete pe bază de chestionare. Rezultatele demersului realizat de A.-G. Niculescu-Gorpin și M. Vasileanu demonstrează că termenul de „anglicism de lux” trebuie folosit cu o oarecare prudență, deoarece foarte mulți vorbitori nativi tind să prefere anglicismele în detrimentul termenilor cu același sens prezenți deja în limbă (76% dintre respondenți au ales ca primă opțiune anglicismul *a printa* în detrimentul verbelor *a imprima* și *a lista*, ceva mai vechi în limbă).

Lista studiilor descriptive, sincronice dedicate limbii române contemporane este completată de lucrarea Adrianei Stoichițoiu-Ichim și de cea a Ralucăi Levonian. Prima analizează terminologia prin care sunt desemnate *structurile de cazare turistică* și *profesiile/ocupațiile* asociate acestora din perspectivă funcțional-pragmatică, etimologică și semantică, evidențiind faptul că terminologia turistică are o dinamică specifică, caracterizată de o atitudine primitoare, „ospitalieră” față de împrumuturi, în general, și față de anglicisme, în particular. Ce-a de-a doua se oprește asupra discursului politic, pentru a încerca să deslușească mecanismele prin care se construiește sensul și dacă acesta e rezultatul colaborării și/sau al confruntării dintre interviator și interviuat. Concluzia la care ajunge autoarea atât în cazul interviurilor televizate, cât și în cazul celor din presa scrisă e că discursul politic dialogal e un gen hibrid, în care interviatorul joacă un rol la fel de important ca interviuatul, iar sensul se construiește în urma negocierilor dintre cei doi.

Ultimele trei articole din această secțiune oferă o perspectivă diacronică asupra unor fapte de limbă, precum: lexicul utilizat pentru a reda conceptul de „minoritate” în codurile legislative și în constituțiile românești din sec. XIX-lea – al XXI-lea (Marinella Lőrinczi), genurile discursului publi-

cistic românesc în secolul al XIX-lea (Claudia Ene) și termenii utilizați pentru a reda noțiunea de *prelat* în *Evangelheliarul slavo-român de la Sibiu* (Giuseppe Stabile).

Secțiunea a doua, intitulată *Granițe și contacte culturale*, este puțin mai redusă ca întindere decât prima, fiind alcătuită din doar șase articole. Primul dintre ele, semnat de I. Geană și M. Nevaci, analizează contactul dintre dialectele sud-dunărene și limbile slave, constatând că româna vorbită la sud de Dunăre a fost, în trecut, puternic influențată de limbile slave care au înconjurat-o, dar tendința actuală este aceea de înlocui tot mai multe elemente balcanice cu unele romanice, fapt ce îi determină pe autori să afirme că asistăm la o „re-romanizare” a acestor dialecte.

Lucrarea Rumyanei Lyutakova urmărește modul similar în care a evoluat fondul lexical din română și din bulgară după 1989. Astfel, autoarea constată că în ambele limbi: (a) ies din uz termenii proprii regimului comunist: *cincinal, erou al muncii, muncă de clasă, pionier, secretar de partid* etc.; (b) se reiau unități ieșite din uz în perioada regimului comunist: *acționar, asociat, bursă, grevă, liberal, ipotecă, jandarmerie* etc.; (c) crește frecvența unor împrumuturi apărute în perioada precedentă: *best-seller, discriminatoriu, ecologic, hit, lider, mass-media* etc.; (d) sunt substituite anumite cuvinte din rațiuni etice: *afroamerican, de culoare* în loc de *negru, nevăzător* în loc de *orb, rom* în loc de *țigan* etc. Întrucât evoluția fondului lexical decurge paralel în română și în bulgară, autoarea concluzionează că identitatea factorilor extralingvistici determină, în mare măsură, asemănările lingvistice dintre cele două limbi.

În următorul studiu din această secțiune, identificăm analiza contrastivă întreprinsă de Giulia Ambrosi în baza legii Tobler-Mussafia, analiză ce relevă similitudini între italiana și româna veche în ceea ce privește pozițiile sintactice care reclamă encliza cliticului pronominal: *Ștиму-te cine ești, sfânt Dumnezeu/Sappiamo-ti chi sei, santo Dio*.

Celelalte trei studii care completează această secțiune dezbate felul în care româna modernă a împrumutat în perioada 1760–1869 diverși termeni muzicali din italiană, franceză sau germană, creându-și, în timp, propriul limbaj specializat (F. Donatiello), opțiunea literaturii exilului pentru română sau pentru limba țării de adopție, analizând, deopotrivă, și calitatea de „obstacol” sau „resursă” a limbii române în actul legitimării internaționale a literaturii (A. Vranceanu Pagliardini) și efectele bilingvismului lui Matei Vișniec asupra operelor sale, cu accent pe transferul lingvistic reliefat de adaptările lexicale și de extinderile de sens identificate în piesele analizate (E. David).

Ultima secțiune, dedicată didacticii limbii române ca limbă străină, prezintă diverse tipuri de metode, strategii, manuale și resurse *on-line* necesare în procesul de predare a limbii române ca L2, mai cu seamă în spațiul cultural italian. Secțiunea începe cu articolul Cameliei Dragomir, care realizează o analiză contrastivă a tipurilor de structuri cu verbul „a da” prezente în română și în italiană, insistând, mai ales, asupra cologațiilor (mai exact, asupra cologațiilor) cu acest verb: *a da ordin/dare un ordine* (= a ordona). Autoarea consideră utilă și necesară introducerea conceptului de cologație/coligație în predarea limbii române ca limbă străină, subliniind nevoia elaborării unor liste de similare care să cuprindă cologațiile și coligațiile celorlalte verbe uzuale din limba română.

Articolul Elenei Platon, intitulat *Resurse didactice on-line pentru predarea/învățarea limbii române* prezintă materialele video dezvoltate în cadrul proiectelor RLNM și EVRO, precum și fișele de lucru care însoțesc fiecare dintre cele aproximativ 100 de scurtmetraje realizate în scop didactic. Materialele video au fost realizate pe baza unor scenarii elaborate în funcție de principiile *CECR* și de cele ale *Descrierii minime a limbii române*, astfel încât să poată fi utilizate fără probleme încă de la nivel A1. Fișele de lucru care însoțesc fiecare film didactic respectă cele trei etapele ale unei activități de receptare a mesajului oral: *preascultare/previzionare, ascultare/vizionare propriu-zisă și postascultare/postvizionare*, care facilitează fixarea conținuturilor nou-introduse. Întreaga serie de materiale audio-video a fost concepută pentru a răspunde nevoilor actualei generații de cursanți, care se informează și învață mai repede cu ajutorul mijloacelor vizuale.

Nicoleta Neșu și Angela Tarantino prezintă în studiul inclus în acest volum laboratoarele de traduceri „la plural” pe care le desfășoară cu studenții care învață româna la Universitatea Sapienza, din Roma, descriind structura grupului de studenți (studenți italieni care învață limba română ca L2 și studenți români pentru care româna e mai mult o limbă etnică decât o limbă maternă) și tipurile de

texte utilizate pentru fiecare nivel de competență lingvistică. În final, autoarele își manifestă convingerea că practica traducerii, văzută nu numai ca un exercițiu gramatical, ci, mai ales, ca un exercițiu de confruntare culturală și lingvistică are un rol semnificativ în achiziția românei ca limbă străină.

Secțiunea dedicată *Didacticii limbii române* se încheie cu articolul lui Carmen Mîrzea, *I più recenti manuali di rumeno come lingua straniera*, care dorește să informeze publicul interesat de predarea românei ca L2 în legătură cu ultimele noutăți în materie de manuale și resurse didactice. Autoarea inventariază principalele lucrări de acest tip publicate după 2006 și oferă unele informații utile referitoare la publicul cărui i se adresează, la tipurile de exerciții și de texte incluse în paginile lor, la prezența/absența cheilor de rezolvare a exercițiilor etc. Excursul lui Carmen Mîrzea este o excelentă sursă de informare referitoare la calitatea celor mai noi materiale didactice, utilă, deopotrivă, profesorilor și cursanților implicați în procesul de predare a românei ca L2.

Așa cum reiese din toate cele anterior menționate, cel de-al XXIX-lea volum al revistei *România Orientale. La lingua rumena. Prospettive e punti di vista (Limba română. Perspective și puncte de vedere)* are un caracter eclectic, oferind o imagine panoramică asupra mai multor tipuri de fapte de limbă. Acestea sunt analizate, de cele mai multe ori, cu acribie, iar concluziile decelate pot fi considerate un pas înainte în cercetarea sincronică și/sau diacronică. Prin diversitatea temelor pe care le abordează, volumul prezintă interes pentru toți cei preocupați de studiul limbii române, indiferent de specializare: gramatică sincronică/diacronică, contacte culturale, traduceri, didactica limbii române etc.

CRISTINA BOCOȘ

Universitatea Babeș-Bolyai

Facultatea de Litere

Cluj-Napoca, str. Horea, nr. 31

cm_corches@yahoo.com

ADRIAN MURARU, WILHELM TAUWINKL (eds.), *Biblia Sacra Vulgata VII, Evangelia et Actus Apostolorum/ Evangheliile și Faptele Apostolilor*, București-Iași, Editura Humanitas–Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2015, 668 p.

Vulgata: ama scientiam Scripturarum

Legitimitatea îndatoririi față de memoria noastră culturală, din paralaxa tradiției biblice românești, a determinat efortul unitar al unor specialiști pentru realizarea unui unicat editorial. Prima ediție bilingvă a textului biblic din seria *Biblia Sacra Vulgata* și prima traducere modernă a *Bibliei* latine în format academic a fost propusă sub coeditarea Editurii Humanitas din București și a Editurii Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași.

Prezenta lucrare, însumând 668 de pagini cu varianta bilingvă a cărților biblice *Evangelia et Actus Apostolorum/Evangheliile și Faptele Apostolilor*, face parte dintr-un proiect care numără opt volume (I. *Pentateuhul*; II. *Cărțile istorice I*; III. *Cărțile istorice II*; IV. *Cărți poetice și sapiențiale*; V. *Profeții mari*; VI. *Profeții mici*; VII. *Evangheliile și Faptele Apostolilor*; VIII. *Epistolele și Apocalipsa*), constituind, spre stupefacția unor cititori, prima apariție (prin volumul VII). De ce? Voi clarifica acest aspect mai jos.

Nota introductivă propune nu doar linii generale de cercetare legate de: traducerea unor termeni, convenții grafice, abrevieri, trimeri biblice etc., ci și expune atenției cititorilor sursa din care s-au realizat traducerile (*Biblia Sacra Vulgata. Ed. quinta*, Stuttgart, 2007), împreună cu unele specificații de ordinul criticii de text. Aproximativ nouă pagini conțin *Abrevierile* unor surse și antroponime antice,